

Kinderen op straat

In navolging van diverse andere Europese en Nederlandse bestuursrechtelijke uitspraken heeft het Gerechtshof in Den Haag in januari 2011 bepaald dat de Rijksoverheid geen gezinnen met minderjarige kinderen zonder voorzieningen op straat mag zetten, noch ouders van kinderen mag scheiden teneinde de terugkeer van de ouders te bevorderen. De Raad van Kerken was deze mening al veel langer toegedaan, en is dan ook uiteraard verheugd over deze uitspraak.

De minister heeft er echter voor gekozen om zich niet neer te leggen bij deze uitspraak van het Gerechtshof en is hiertegen in cassatie gegaan. Dit wordt door de Raad ernstig betreurd. De Raad wil er bij de minister dan ook met de grootste klem op aandringen om kinderen nimmer de rechten te onthouden die hen zijn toegekend in het Internationale (VN) Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en dus ook nimmer kinderen hun basisvoorzieningen te onthouden. De kinderen verblijven in Nederland onder de Nederlandse jurisdictie, waarmee de rijksoverheid ook expliciet de juridische verantwoordelijkheid heeft voor deze kinderen alsook t.a.v. de naleving van het IVRK. Los daarvan acht de Raad het een morele plicht dat er zorg wordt gedragen voor deze kinderen.

Ook constateert de Raad van Kerken dat de rijksoverheid weigert opvang te verstrekken aan gezinnen met minderjarige kinderen die reeds op straat zijn gezet vóórdát het Gerechtshof in Den Haag tot haar uitspraak kwam. Het spreekt voor zich dat in het verlengde van hetgeen hiervoor opgetekend is de Raad ook hier van de rijksoverheid verwacht haar verantwoordelijkheid ten aanzien van zorg ook voor deze kinderen onverkort te vervullen.

Tenslotte bereiken de Raad van Kerken allerlei verontrustende signalen dat gezinnen met minderjarige kinderen, waarvan de overheid de opvang niet mag beëindigen, soms fors onder druk gezet worden door de ambtenaren van de DT&V. Graag willen we van de minister vernemen of hij deze signalen herkent. Ook acties die indirect leiden tot onthouding van de basisvoorzieningen aan kinderen acht de Raad onverantwoord.

Schrijnendheid

De IND stelt dat in zaken waarin een beroep wordt gedaan op schrijnendheid, getoetst wordt aan de criteria uit de brief van de minister van Justitie van februari 2007 en een Wijzigingsbesluit Vreemdelingen-circulaire (WBV) uit 2005. Uit deze stukken blijkt dat er gekeken wordt naar een aantal factoren zoals: medische problemen, traumatiserende gebeurtenissen in Nederland, overlijden familielid, dreigende scheiding van het gezin, gendergerelateerde problemen, en mate van integratie. Bij elk van deze factoren wordt aangegeven hoe zwaar deze factoren meewegen. Vervolgens worden de factoren in samenhang beoordeeld door de commissie schrijnende zaken.

In de praktijk ontstaan grote problemen. De aanvraag wordt bijvoorbeeld afgewezen vanwege het ontbreken van een Machtiging Voorlopig Verblijf (MVV). Deze machtiging moet je vanuit het buitenland aanvragen, voorafgaand aan de komst naar Nederland om een reguliere (dus niet asiel) aanvraag om een verblijfsvergunning in te dienen. Maar als je naar het buitenland vertrekt, kun je geen MVV aanvragen op basis van schrijnendheid. Je moet namelijk minimaal 5 jaar in Nederland verblijven om in aanmerking te kunnen komen voor een verblijfsvergunning op grond van schrijnendheid. De kern van de aanvraag is nu juist dat je wegens schrijnende omstandigheden niet hoeft terug te keren naar het land van herkomst. In de praktijk is dus nooit een MVV verstrekt met dit verblijfsdoel.

Bij de beoordeling of vrijstelling kan worden verleend van het MVV-vereiste worden in de praktijk vaak alle factoren afzonderlijk beoordeeld. Zo hebben we in de uitvoering ten aanzien van de medische aspecten moeten constateren dat door de IND ook wel wordt gesteld dat men een beroep kan doen op art 64 Vw (dus niet in samenhang beoordeeld); ten aanzien van traumatiserende gebeurtenissen wordt gesteld “dat hoe betreuenswaardig ook, dit niet kan leiden tot een verblijfsvergunning” (dan dus niet in samenhang beoordeeld); ten aanzien van een overleden gezinslid in Nederland is gezegd dat niet is gebleken dat het graf nooit meer bezocht zou kunnen worden of dat men het lichaam kan laten overbrengen naar het land van herkomst (en dus ook niet in samenhang beoordeeld); bij een dreigende scheiding van het gezin is gesteld dat men een verblijfsvergunning op grond van gezinshereniging kan aanvragen (en wederom niet in samenhang beoordeeld); ten aanzien van gendergerelateerde problemen is gesteld dat men een aanvraag i.v.m. huiselijk geweld of eerwraak kan indienen. Bij de relevante overwegingen m.b.t. kinderen wordt ook niet zelden door de IND gesteld dat “kinderen voor eigen rekening en risico zijn van de ouders”. Zoals blijkt uit deze voorbeelden is de uitvoering van het beleid dus niet conform de brief van de minister van Justitie van februari 2007 en de WBV uit 2005; de traumatische gebeurtenissen worden niet in samenhang beoordeeld. De kern van het beleid van toelating op basis van schrijnendheid is dat het nu juist de optelsom, de samenhang van de gebeurtenissen is, die maakt dat toelating gewenst is.

Dergelijke beslissingen gaan vaak geheel buiten de commissie schrijnende zaken om en soms vinden de rechters dit goed. Als rechters ten gunste van de vreemdeling oordelen (‘door de IND niet in samenhang beoordeeld’ en ‘onvoldoende gemotiveerde beslissing’) dan gaat de IND in hoger beroep. De Raad van State vernietigt dan vaak de beslissingen van de rechtbanken en geeft aan dat de brief van de minister van februari 2007 niet meer van toepassing is, terwijl de IND er op wijst dat dat hun beleid is..

Dit betekent dat de schrijnendheid-procedure een wassen neus lijkt te zijn. Toekenning van een verblijfsvergunning op basis van het criterium “schrijnendheid” lijkt vanwege de daaraan gestelde voorwaarden vrijwel onmogelijk. Het lijkt daardoor alleen nog maar een route voor de minister om een uitzondering te maken, hetgeen leidt tot rechtsongelijkheid.

Medische omstandigheden

Indien het Bureau Medische Advisering (BMA) van de IND oordeelt dat er bij een afgewezen asielzoeker sprake is van een “medische noodsituatie” wordt door de IND getoetst of de noodzakelijke behandeling in het land van herkomst aanwezig is. Indien dit het geval is wordt de aanvraag om een verblijfsvergunning of uitstel van vertrek afgewezen.

Er wordt nadrukkelijk niet gekeken naar de toegankelijkheid van de medische behandeling in het land van herkomst. Ook niet als er zonder behandeling sprake is van een medische noodsituatie op korte termijn (drie maanden). Dit betekent dat het mogelijk is dat vreemdelingen worden uitgezet naar een land waar de medische behandeling (wel aanwezig maar) niet toegankelijk is en waar zij mogelijk komen te overlijden. Naar het oordeel van de Raad is hiermee een essentieel ethische grens in het geding. De Raad roept de minister op bij beslissingen ten aanzien van vreemdelingen die zonder behandeling in een medische noodsituatie komen te verkeren, rekening te houden met de feitelijke toegankelijkheid van de medische behandeling in het land van herkomst.

Somalische asielzoekers

De Raad van Kerken maakt zich zorgen over de aantallen dakloze Somalische asielzoekers in Nederland. Het betreft in verreweg de meeste gevallen Somalische asielzoekers van wie op basis van taalanalyse of kennisvragen over Somalië wordt betwijfeld of zij uit Somalië afkomstig zijn. Onder andere vanwege het feit dat contra-taalanalyse sinds enkele jaren slechts nog gedeeltelijk vergoed wordt door het COA, en asielzoekers dus zelf nog honderden euro's moeten (bij)betalen voor contra-taalanalyse, zijn zij (financieel) vaak niet in staat om tegenbewijs aan te leveren. En nu ze op straat zijn gezet ontvangen zij ook geen (financiële) voorzieningen. In veel gevallen gaat het volgens de

landelijke vereniging van Somaliërs (FSAN) echter wel degelijk om Somaliërs. Diverse van de door de IND als zijnde niet-Somaliër beoordeelden worden binnen deze gemeenschap door landgenoten opgevangen, maar de rek is er inmiddels wel uit. De absorptiecapaciteit is verbruikt. Verklaringen van de FSAN worden echter niet gezien als bewijs dat betrokkenen wel afkomstig zijn uit Somalië. Over het gebruik van taalanalyse in asielprocedures hebben diverse taalwetenschappers overigens al hun twijfels geuit.

Daarnaast kunnen Somaliërs op geen enkele wijze aan rechtsgeldige identiteitspapieren komen omdat er al zo'n twintig jaar geen bevoegd centraal gezag is dat rechtsgeldige identiteitsdocumenten af kan geven. Juist vanwege deze reden accepteert de IND in reguliere procedures dan ook geen Somalische identiteitspapieren!

Kortom, het is voor Somaliërs zo goed als onmogelijk om tegenbewijs aan te leveren. Als gevolg hiervan worden zij uiteindelijk op straat gezet door het COA en/of de DT&V. Terug gaan kunnen ze niet vanwege de veiligheidssituatie in Somalië. Ook kan de DT&V deze mensen niet gedwongen uitzetten, want zodra de DT&V hen wel zou willen zetten naar Somalië, is daarmee het bewijs geleverd dat ze wel degelijk uit Somalië komen, en zouden ze alsnog in aanmerking komen voor het vertrekmoratorium en/of een status. Dus worden deze Somaliërs niet uitgezet, maar alleen maar op straat gezet.

Nog afgezien van het humanitaire aspect, betreft het hier een doelgroep die vaak vele jaren, soms op mensonterende wijze heeft moeten overleven in een situatie van burgeroorlog in Somalië. Indien deze mensen gedwongen worden om in Nederland op straat te overleven, valt te hopen dat dit niet uit de hand zal gaan lopen. Deze zorg wordt ook met grote regelmaat geuit door de Somalische gemeenschap zelf. Dus ook vanuit het oogpunt van de openbare orde lijkt het de Raad van Kerken onverantwoord dat deze mensen gedwongen worden om zonder voorzieningen op straat te moeten overleven.

De Terugkeerbrief

Alternatieven voor bewaring

Ten aanzien van de 'terugkeerbrief' van 1 juli 2011, is de Raad van Kerken verheugd over het feit dat de minister inzet op alternatieven voor vreemdelingenbewaring. In de praktijk blijkt namelijk maar al te vaak dat bewaring mensen beschadigt en dus niet verder helpt. In een aantal gevallen verhindert dit vreemdelingen juist om constructief na te denken over hun eigen toekomst. De Raad van Kerken hoopt dat de alternatieven voor vreemdelingenbewaring spoedig uitgewerkt worden en in werking zullen (kunnen) treden.

Strafbaarstelling

De Raad van Kerken is op grond van meerdere overwegingen tegenstander de strafbaarstelling van illegaal verblijf. Niet in het minst vanwege de toenemende risico's van misbruik en uitbuiting die een dergelijke maatregel met zich brengt. Onder strafbaarstelling verstaat de Raad van Kerken ook het opleggen van een boete aan diegenen die in weerwil van een – na afwijzing - verstrekt inreisverbod nog in ons land verblijven. De Raad van Kerken vindt ook deze vorm van strafbaarstelling disproportioneel. Met name waar het asielzoekers betreft die actief meewerken aan hun terugkeer, maar waar het land van herkomst niet of onvoldoende meewerkt aan het afgeven van de benodigde reisdocumenten, is strafbaarstelling een disproportionele maatregel. Zoals bekend is de bewijslast voor een buitenschuld - vergunning dermate hoog dat het bijzonder veel tijd kost om de benodigde bewijzen te verzamelen waarmee iemand uiteindelijk definitief kan aantonen dat hij/zij buiten zijn/haar schuld niet kan terugkeren. In veruit de meeste gevallen doen ambassades er ook langer over dan de formele vertrektermijn van 28 dagen om een reisdocument af te geven, ook al werkt de afgewezen asielzoeker uit alle macht mee aan de terugkeer. Het is onredelijk om een asielzoeker dan ondertussen te beboeten voor het feit dat hij/zij hier dan inmiddels voor de wet, maar buiten zijn schuld, illegaal verblijft. De Raad van Kerken vreest verder dat door de strafbaarstelling de problematiek die illegaliteit met zich mee brengt (zoals uitbuiting, overbewoning, mensenhandel, etc.) slechts zal toenemen daar 'illegaal verblijvende vreemdelingen' nog meer onzichtbaar willen zijn, en hierdoor nog meer afhankelijk worden van dubieuze personen en/of organisaties.

De Raad van Kerken is van mening dat het terugkeerbeleid meer gericht zou moeten zijn op het creëren van een toekomstperspectief voor illegaal verblijvende vreemdelingen in het land van herkomst. Hiertoe zouden er meer particuliere initiatieven ondersteund (of verder opgezet of uitgebreid) kunnen worden die werken aan het wegnemen van belemmeringen om terug te keren en werken aan het creëren van een perspectief voor vreemdelingen in het land van herkomst.

Legeskosten

De Raad van Kerken wil tenslotte haar bezorgdheid uitspreken over de enorme legesverhogingen voor het aanvragen van een reguliere verblijfsvergunning. Hierdoor valt te vrezen dat een aantal vreemdelingen niet meer in aanmerking zal komen voor een verblijfsvergunning alleen omdat de leges niet betaald kunnen worden. Het lijkt ons een kwalijke ontwikkeling dat men alleen nog maar zijn recht kan krijgen als men beschikt over voldoende middelen. Is het niet juist één van de fundamenteën van een rechtstaat dat een ieder zijn recht kan krijgen ongeacht diens sociaal-economische situatie?

Hopelijk heeft u hiermee een goed inzicht gekregen in de onderwerpen die wij graag tijdens ons gesprek met u zouden willen bespreken.

Amersfoort, 12 september 2011